

Lietuvos Respublikos Restauratoriaus
E T I K O S K O D E K S A S

I. Preambulė

Šis dokumentas paruoštas pagal Amerikos konservacijos instituto (AIC) Etikos kodeksą.

Istorijos ir meno vertybių restauravimas reikalauja visapusiško išsilavinimo ir specialaus paruošimo. Į restauratoriaus rankas patenka vertinga ir istoriškai reikšminga kultūros pa likimo dalis, todėl jis turi jausti didelę moralinę atsakomybę. Privačios praktikos ar etatinis darbuotojas - restauratorius įsipareigoja ne tik tautos kultūrai, bet ir restauruojamų vertybių savininkams (saugotojams), savo kolegoms ir mokiniam, visuomenei ir būsimoms kartoms. Šis kodeksas nustato pagrindinius principus ir nuostatas, kuriomis restauratorius turi vadovautis savo praktinėje veikloje.

II. Pareiga istorijos ir meno vertybėms

A. Vertybės vientisumo išsaugojimas

Restauratorius profesinėje veikloje visuomet turi siekti išsaugoti restauruojamos vertybės estetinį, istorinį ir fizinį autentiškumą.

B. Kompetencija ir galimybės

Restauratorius atsakingas, kad kultūros vertybės ištyrimo ar restauravimo sutartis būtų sudaryta, atsižvelgiant į jo profesinę kompetenciją ir technines galimybes. Jei restauratorius nėra pakankamai pasirengęs ar neturi technikos priemonių visapusiškam objekto ištyrimui, visi apribojimai ir išlygos konstatuojamos sutartyje.

C. Pagrindinė nuostata

Restauruojant bet kurią kultūros vertybę, privaloma griežtai laikytis konservavimo-restauravimo darbų reikalavimų. Darbų kokybė nepriklauso nuo darbų apimtys ir terminų.

D. Tyrimai

Restauratorius, ruošdamas restauravimo darbų programą ir atlikdamas restauravimo darbus, vadovaujasi kompleksiniais kultūros vertybių tyrimų duomenimis.

E. Metodikos parinkimas

Restauratorius neturi teisės naudoti ar rekomenduoti metodikos, keliančios pavojų kultūros vertybės fizinei būklei ir išsaugojimui. Tinkamos metodikos parinkimas ir jos vykdymo kokybė yra svarbiau už atlyginimą.

F. Grižtamumo principas

Reikia vengti sunkiai pašalinamų medžiagų panaudojimo, kurios ateityje gali sukelti pavojų vertybės fizinei būklei.

G. Estetinio vaizdo atstatymas ir vientisumo išsaugojimas

Sužalotos ar prarastos objekto dalies atstatymas (rekonstrukcija) atliekama iš anksto suderinus su savininku (saugotoju) ir autoriumi (esant galimybei). Draudžiama šalinti autentišką substanciją ir naudoti tokią atstatymo techniką, kuri keistų originalo charakterį.

H. Savišvieta

Kiekvienas restauratorius seka naujausius mokslo pasiekimus, tobulina savo profesinius įgūdžius.

I. Darbų priežiūra

Restauratoriaus pareiga - visų restauravimo etapų metu globoti ir

saugoti jam patikėtas kultūros vertybes, prižiūrėti jo vadovaujamos restauratorių darbo grupės, mokinių bei stažuotojų darbą.

III. Pareiga savininkui (saugotojui)

A. Sutartys

Sutartis su privačiais asmenimis, įstaigomis arba vyriausybinėmis instancijomis restauratoriui suteikia galimybę vykdyti kultūros vertybių restauravimo darbus. Sutartis negali prieštarauti šiame kodekse išdėstytiems restauratoriaus etikos normoms.

Sutartyje privalo būti aiškiai suformuluotas darbo aprašymas; tyrimo ir restauravimo darbų programa; kainų nustatymo pagrindai; dokumentacijos apimtys; atsakomybė už draudimą; vertybės apsaugos užtikrinimo priemonės; transportavimo būdai; visų darbo paskirstymas ar sutarties perrašymas.

B. Metodikos arba honoraro patikslinimas

Metodiką ar sutartą honorarą keisti galima, apie tai iš anksto informavus savininką (saugotoją) ir gavus jo raštišką pritarimą.

C. Sutarties nutraukimas (anuliavimas)

Savininkas (saugotojas) turi teisę laisvai rinktis bet kurią restauratorių. Tačiau, sudarius Žodinę arba rašytinę sutartį, nei restauratorius, nei savininkas (saugotojas) neturi teisės jos nutraukti (išskyrus tą atvejį, kai abi pusės dėl to susitaria).

D. Apžiūros aktas

Prieš pradėdamas restauravimo darbus, restauratorius nuodugniai apžiūri objektą ir surašo būklės aktą, pateikdamas savo išvadas ir rekomendacijas. Kadangi savininkas (saugotojas) ne visada žino kaip restauruoti kultūros vertybę, restauratorius privalo sąžiningai ir nuoširdžiai pasiūlyti tinkamiausią, tyrimais pagrįstą restauravimo metodiką.

E. Faktų interpretacija

Restauratorius pateikia visus faktus (tyrimo duomenis) apie jam patikėtą vertybę. Kiekvieną faktą išaiškina ir įvertina. Restauratoriui nedera daryti skubotų oficialių pareiškimų dėl datavimo, autentiškumo ir kt. panašiais klausimais, kurie galėtų būti įvairių pretenzijų ar kaltinimų priežastimi.

F. Restauravimo pasas

Restauravimo pasą paruošia pats restauratorius. Jo pareiga -kuo daugiau aprašyti visas restauravimo metu panaudotas medžiagas ir metodus, - tokiu būdu atsiskaito su savininku (saugotoju).

G. Darbo trukmė

Restauratorius tvirtai laikosi sutartyje numatytų terminų.

H. Honoraras

Nustatant honoraro dydį atsižvelgiama į:

- 1) techninį darbą;
- 2) darbo trukmę ir apimtį;
- 3) medžiagų ir draudimo kainas;
- 4) kultūros vertybės sunykimo laipsnį, metodikos sudėtingumą ;
- 5) kainas už panašias paslaugas kitose šalyse;
- 6) išskirtinę kūrinio vertę.

Restauratorius neturi pervertinti arba nuvertinti savo darbą.

I. Teisės ir garantijos

Nuspėti ar garantuoti restauravimo rezultatus rizikinga, todėl, įvykus nenumatytiems pakitimams darbo procese, restauratorius juos taISO nemokamai.

IV. Profesija ir santykiai su kolegomis, mokiniais, stažuotojais

A. Indėlis į profesiją

Restauratorius dalinasi savo žiniomis ir patyrimu su kolegomis ir mokiniais, gerbia savo mokytojus ir tuos, kurie praeityje tobulino restauravimo mokslą, nesavanaudiškai perteikia savosios technikos paslaptis ir pasiekimus.

B. Autorinės teisės ir pareigos

Naujos restauravimo metodikos autorius pateikia visų panaudotų medžiagų sudėtį, savybes bei technologiją, bendradarbiauja su kolegomis ir restauravimo mokslininkais, įdiegiančiais ir įvertinančiais šias metodikas, tačiau niekas neturi teisės pažeisti ar pasisavinti autorystės.

Restauratoriaus autorines teises užtikrina autorinių teisių įstatymas, veikiantis Lietuvos Respublikoje.

C. Mokiniai ir stažuotojai

Restauratoriui derėtų mokyti ir vadovauti pradedantiesiems, mokiniams ir stažuotojams. Mokytojo ir mokinio teisės ir pareigos išdėstomos sutartyje, nustatoma mokymo trukmė ir užmokestis.

D. Rekomendacijos

Rekomendacija kitam asmeniui gali būti duodama tik visiškai įsitikinus pretendentu išsilavinimu, patirtimi ir sugebėjimais.

E. Individuali atsakomybė

Restauratoriaus išsilavinimas, patirtis ir atsakomybė yra individualūs.

F. Konsultacijos

Restauratorius nėra visų tyrimo, analizės ir restauravimo fazių žinovas (ekspertas), todėl suderinęs su savininku (saugotoju) kreipiasi patarimo į tos srities specialistą-profesionalą ar į didesnę patirtį turintį restauratorių.

Jeigu savininkas (saugotojas) pageidauja išgirsti kito restauratoriaus nuomonę apie restauravimo eigą, tai nėra nepasitikima darbus atliekančiu restauratoriumi.

G. Honoraro dalinimas

Kliento suradimas už tam tikrą mokestį (komisinius pinigus) yra profesinės etikos pažeidimas. Honoraro dalinimas pateisinamas tik tokiu atveju, kai dalinamasi darbu bei atsakomybe.

H. Kito restauratoriaus kvalifikacijos komentavimas

Restauratoriui neetiška nepalankiai atsiliepti apie kito restauratoriaus kvalifikaciją ir jo veiklą. Reikšdamas nuomonę apie kolegą laisva valia ar kam nors pageidaujant (ypač nespecialistų tarpe), restauratorius privalo visada sąmoningai įvertinti galimo šmeižto blogį ir privalo skrupulingai pagrįsti savo teiginius faktais.

V. Pareiga visuomenei

A. Visuomenės švietimas

Bendraudamas su visuomene, kiekvienas restauratorius supažindina ją su savo profesija, kad žmonės geriau suprastų restauravimo darbus.

B. Ekspertizė

Jeigu savininkas (saugotojas) nesutinka, ekspertizės rezultatus skelbti neetiška, nors kultūros vertybių tyrimo bei restauravimo duomenys ir išneštų indėlių į meno istorijos, autorystės bei autentiškumo nustatymo mokslą.

C. Įkainavimas

Restauratorius turėtų vengti kultūros vertybių įkainavimo.

D. Prekyba kultūros vertybėmis

Prekyba kultūros vertybėmis apmokamo ar įgalioto agento funkcijų vykdymas, siekiant asmeninės naudos, yra nesuderinama su profesine restauratoriaus etika.

F. Reklama

Efektyvios reklamos pagrindas yra nepriekaištinga darbuotojo reputacija, profesiniai sugebėjimai ir dora.

Rekomenduojama, kad klientų paieškos apsiribotų skelbimais laikraščiuose ir žurnaluose.

Autoriui teikia garbės savo straipsnių ir pranešimų platinimas kolegų tarpe.